Rapport: Spøgelsesgarn i Nissum Bredning, Limfjorden 2020.

Udgivet af Landsforeningen Levende Hav. Oktober 2020

Bemærk: Denne rapport, eller dele af rapporten, må kun offentliggøres med følgende henvisning: "Fra rapporten "Spøgelsesgarn i Nissum Bredning 2020" udgivet af Landsforeningen Levende Hav, oktober 2020.

Indholdsfortegnelse

Resumé 2
Summary 2
Baggrund 3
Efterladte fiskeredskaber 5
Kutter Anton 11
Besætningen 12
Eftersøgningsområdet 14
Metoden 16
Fangsten 18
Koordinater 21
Opsamling, konklusion og way forward 22
Afslutning 23

Resumé: Denne rapport omhandler et projekt, som Levende Hav gennemførte i Nissum Bredning[1], Limfjorden i 2020. På 14 dagstogter fra Lemvig med kutter Anton, en ældre ombygget dansk fiskekutter, eftersøgte besætningen tabte, mistede og efterladte fiskeredskaber i et afgrænset område øst og vest for vigen (se kort side 19). Projektet startede den 16. juli og sluttede den 7. august 2020, og i alt blev der gennemført 14 togter af 4-6 timers varighed.

Summary: This report concerns a project conducted by Living Sea in Nissum Bredning, Limfjorden, in the summer of 2020. On 14 daylong expeditions from Lemvig with ship Anton, a renovated former fishing vessel, the crew sought for and found lost and left fishing gear in a designated area East and West of the bay. The project began on 16th July and ended on 7th August, each expedition being 4-6 hours, i.e. expeditions were made whenever the weather would allow it (as the crew consisted mainly of volunteers with little or no Fishing experience). The crew collected 63 big bags of fishing equipment, mainly staying nets, and demonstrated that the problem of "ghost nets" is potentially much more serious than expected

[1] https://da.wikipedia.org/wiki/Nissum_Bredning

Baggrund: I efteråret 2019 blev vi gjort bekendt med, at der skulle stå mange efterladte garn og andre redskaber i Limfjorden, herunder Nissum Bredning.

De redskaber var efterladt i de områder, hvor man fiskede efter sorte hummer og taskekrabber.

Levende Havs formand, Kurt Svennevig Christensen, havde selv stiftet bekendtskab med sådanne garn i forbindelse med sit fritidsfiskeri, som han startede med i efteråret 2019.

På havnen i Lemvig i forsommeren 2020, var forståelse, at ”sådan er dét”; der står en masse gamle garn som var blevet efterladt, fordi ejerne ikke mente de var værd at bruge længere. Man har bare fjernet ankre og bøjer og så ellers ladet garnene stå tilbage.

Og forklaringen var enkel: Garnene, som blev brugt til at fange taskekrabber (for kløernes skyld) og sorte hummer, var blevet så fyldte med tang og sten at de ikke uden stort besvær kunne bjærges med de små joller man bruger i fiskeriet på fjorden. Og derfor lod man dem stå, også fordi det var brugte og udtjente garn ude fra Nordsøen, som efter nogle overhalinger på fjorden, hvor man havde skåret hummerne ud af garnene og kun taget kløerne fra krabberne, var blevet så ringe, at de ikke længere var værd at fiske med og derfor lod man dem stå.

Tankevækkende, for var det en praksis som fiskerne stadig praktiserede og hvor mange redskaber er over årene så blevet efterladt på fjorden. Og fisker de stadig hummer og krabber?

Det skulle undersøges, og derfor blev det besluttet, at vi med Levende Havs kutter Anton, skulle gennemføre et 2 ugers projekt i Nissum Bredning i sommeren 2020 for at få undersøgt denne sag. Dertil søgte Levende Hav noget fondsstøtte og med en bevilling fra Åge V. Jensen fonden, til reparation af kutter Anton, kunne vi købe det nødvendige udstyr til opgaven.

Projektet blev også mere aktuelt da COVID-19 og forsamlings-forbuddet fik aflyst vores sommer- og efterårsprojekt, "Kystens Parlament", hvor vi skulle have været rundt i landet til lokale arrangementer.

I stedet blev det besluttet, at Levende Hav skulle stille op på havnen i Lemvig med udstillinger, projekter og debatter hele sommeren 2020.

Projektet blev gennemført som planlagt og det overraskede alle. For ingen havde forudset så mange efterladte garn; det var faktisk overvældende, og de ansvarlige i fiskeriet kunne heller ikke finde ord for den mængde spøgelsesgarn, der blevet hevet op af Limfjorden. De har jo tidligere år udtalt, at de ikke mente at spøgelsesgarn i Limfjorden, eller andre steder, var noget nævneværdig problem, men resultaterne fra dette projekt viser noget helt andet.

Denne rapport skal beskrive dette spøgelsesgarnprojekt, området i Nissum Bredning og bredningens betydning i den vestlige del af Limfjorden, livet i bredningen,

og det fiskeri som stadig foregår. Rapporten beskriver selve projektet, dets udgangspunkt, fartøj, udstyr, besætning, og projektets resultater, målt på indsatsen, hvordan og hvad der blev bjærget i land. Undervejs forklares forskellen på "efterladte" og "mistede/tabte" spøgelsesgarn.

Efterladte fiskeredskaber

Afsnittet beskriver og forklarer begrebet "efterladte" op mod "mistede og "tabte" fiskeredskaber.

I projektet diskuterede vi muligheden for at garnene var efterladte, fordi ejeren var død, det er jo ældre herrer (fhv. erhvervsfiskere) der er flest tilbage af på fjorden, og når de dør kunne garnene blive ladt tilbage i havet. Men langt hovedparten af de garn, vi bragte i land, fra Nissum Bredning, stod i relativt lange rækker på 6 og helt op til 10-15 garn, og de stor uden ankre.

Vi skønner at ca. 10 % af de garn, der blev bragt i land, kunne stamme fra mistede/tabte garn, hvor ejeren var død og redskaberne efterladte, og fra uheld hvor der stadig sad ankre, men bøjerne var væk. Men igen, selvom man mister sine bøjer på det lave vand i Nissum Bredning, er det faktisk ret enkelt at få fundet sine garn og få dem hevet med de GPS-positioner alle bruger i dag. Det er ikke tilfældet når vi beskæftiger os med spøgelsesgarn ude på det åbne hav og på de større dybder.

"Spøgelsesgarn" er et relativt velkendt fænomen. Begrebet dækker det forhold hvor fiskerne mister/taber redskaber og det er garn såvel som tejner, ruser, langliner etc. Men også trawl og vod som sætter sig i vrag. I de internationale definitioner og beskrivelser indgår også "left"[2] dvs. efterladte redskaber, redskaber som fiskerne ikke har mistet, men som efterlades i havet af flere af de samme grunde som vi nu kender det fra Nissum Bredning, også det sker ude på det store hav som jo sletter alle spor.

I dansk fiskeri, fiskeripolitik, videnskab og i den danske offentlighed har man ikke beskæftiget sig ret meget med de efterladte redskaber, men derimod med de tabte og de mistede redskaber og det er disse tre små videoer fra DTU Aqua[3] et godt eksempel på. Man tager her udgangspunkt i fritidsfiskeriet, som bedrives af

[2] https://en.wikipedia.org/wiki/Ghost_net

[3] https://www.fiskepleje.dk/nyheder/2018/11/film-om-spoegelsesnet?id=448e031e-8386-4000-a373-c2c96cd442f6

uerfarne fiskere, som skal hjælpes med teknikker til at undgå at tabe og miste redskaber.

Fiskerne mister deres redskaber når vejret bliver overraskende voldsomt, storm, meget strøm eller is, som forfatteren, til denne rapport selv har oplevet i 1985 og 1987, hvor Østersøen nær Bornholm frøs til i løbet af et par dage og gjorde det umuligt at komme på havet og få bjærget garnene. Da isen brød op og kom i drift, flere uger senere, havde den taget bøjer og garnene med sig. De fleste garn blev fundet, men flere rækker forsvandt og de må være blevet til spøgelsesgarn, indtil en trawler måske har fået dem med i land.

Med de tabte og mistede redskaber følger et alvorligt økonomisk tab, i form af både direkte og indirekte tabte fangster (fordi det tager uger og måneder at få lavet nye garn) som i sig selv er kostbare. Så fiskere, der mister redskaber, (det kan også ske for trawlere, som denne forfatter også har oplevet det flere gange i Nordsøen), gør alt hvad de kan og evner for at finde de tabte redskaber igen og det kan man godt bruge mange dage på også uger. Og her skal det understreges at de garn der bliver efterladt, ikke har nogen værdi.

Et andet klassisk tilfælde er garn der mistes fordi en trawler tager dem. Følgende er også en sag som KSC selv har oplevet.

Den er tilbage fra 1980, hvor fiskeriet ikke havde de bedste navigationsinstrumenter, det var før GPS, hvor forfatteren med sin kutter L 54 ”Hanne”, og en besætning på 4 mand, havde sat 130 nye kulmulegarn til natten ca. 35 sømil vest for Thyborøn. På grund af manglende erfaring var rækkerne kommet lidt for langt ud i den Lille Rende og tidlig morgen gik en belgisk bomtrawler ret igennem alle rækkerne, selv om vi gjorde alt hvad vi kunne med radioen, VHF og sejle op til belgieren. De blev stoppet og de halede deres bomme op – og der hang de nye garn som guirlander. Det var stille vejr og Hannes besætning kunne komme ombord på belgieren med reb, bøjer, fender og knive og der gik de så i gang med at skære de nye garn fri af bommene og sætte bøjer og fender på.

Det tog os en hel dag og næste dag med at få bjærget redskaberne, men vi mistede godt 30 og halvdelen af de garn vi fik bjærget, var det facto ødelagte, de var blevet slæbt i stykker. Historien er taget med her, fordi den viser, hvordan man anskuer problemet med spøgelsesgarn i den danske kontekst. Spøgelsesgarn er en trist

affære for fiskeren, han har også lidt tab, ligesom trawleren har mistet fangsttid og fået maget bøvl.

Det tabte og det mistede, når vi taler om spøgelsesgarn er vigtigt, når vi skal tale om hvordan vi får løst dette problem, for løses skal det, dét er alle enige om. De redskaber, hvis det da er muligt, fjernes fra havnaturen, hvor de gør stor skade. Der hvor der er fisk og hvor garnene kan stå lodret i længere tid, bliver de ved med at fiske og de fanger også søfugle og havpattedyr. Og når de går til efterlader de meget bly 5-6 kg på hvert garn og dertil skal lægges den betydelig forurening med plastmaterialer

Og når vi taler om mistede og tabte redskaber taler vi også om "uheld", og dermed også noget mere i retning af et kollektivt ansvar, fordi det bl.a. inkluderer forsikringsspørgsmål. Det er jo et uheld, når en trawler tager en fiskers garn, for det er også bøvlet for trawlerens besætning, og trawleren mister også indtægt. Ligesom det er et uheld, når vejret pludselig vender og det stormer og isen lægger sig. Deraf følger, at vi, som borgere, godt kan leve med og acceptere, at vi bruger tid og penge på at være med til at få løst problemet. Det ses også tydeligt i bevillinger til institutioner, forskere, NGO'er som har fået betydelige offentlige midler til projekter, som skal være med til at få løst problemet. Bl.a. har DTU Aqua[4] fået flere bevillinger, seneste flere millioner i 2019, som opfølgning på tidligere undersøgelser.

De store natur- og miljøorganisationer har også beskæftiget sig med spøgelsesgarn[5], og det samme har Limfjordsrådet[6], som er sammensat af ikke mindre end 18 kommuner, som grænser til Limfjorden. Spøgelsesgarn egner sig godt til medierne, det er noget uhyggeligt over de garn, der står og fisker, og man forestiller sig at de garn bliver ved med at fange fisk, fugle og havpattedyr bl.a. delfiner. Og det er også skildpadder, delfiner, hvaler og fugle man oftest ser i de fotos der illustrerer spøgelsesgarn.

Der har også været en del i medierne over årene, men der er ikke handlet andet end på rapport niveau på sagen, som ses linket til i denne rapport. Indtil videre

---

[4] https://www.aqua.dtu.dk/nyheder/0001/01/kortlaegning-af-spoegelsesnet?id=dda685fe-5564-4330-a2aa-fbe862fb0d3b
[5] https://www.facebook.com/watch/?v=1966562546943688
[6] https://www.dr.dk/nyheder/indland/limfjordskommuner-tager-sagen-i-egen-haand-fisker-selv-ti-spoegelsesgarn-op-af

er det blevet ved undersøgelser og medieopmærksomhed. Det er ex. ikke som i Norge og Sverige, hvor man for flere år siden er kommet gang i en systematisk opsamling af spøgelsesgarn[7]

Det misforhold hænger også sammen med formænd og talsmænd fra fiskeriets organisationer. Hver gang problemet dukkede op i medierne har de ansvarlige svaret medier og politikere at de ikke anså spøgelsesgarn som et problem.

I forhold til de farvestrålende illustrationer af spøgelsesgarn indeholdende levende og døde havpattedyr, skildpadder og fugle, er det vigtigt at få understreget, at de garn der bliver efterladt efter hummer og krabbefiskeriet, alene fanger krabber og hummer. De kan ikke fange andet, da de ligger nede på bunden. Og ser man bort fra fangsten af hummer og krabber, udgør de efterladte garn alene et miljøproblem i form af bly og plastik affald, der fanges ikke sæler, marsvin og fugle i de net.

Der findes links på nettet med udtalelser fra de ansvarlige i fiskeriet som siger at spøgelsesgarn ikke er et problem i dansk fiskeri og farvande[8], og skiftende ministre og folketingsflertal har ikke gjort andet end at bevillige midler til DTU Aqua, så de kunne få undersøgt problemet. Det er status på sagen her i slutningen af

[7] https://www.dykking.no/nyheter/79-nyheter/1903-100-tonn-fiskeredskap-fjernet-fra-havbunnen
[8] https://nyheder.tv2.dk/samfund/2017-06-17-tusindvis-af-fisk-og-dyr-dor-i-spogelsesnet-wwf-raber-vagt-i-gevaer

2020. DTU Aqua arbejder i øjeblikket på en bevilling fra fiskeriministeren, på tre millioner, for ministeriet vil endnu engang have problemet kortlagt.

Det vigtigste i denne afrapportering er forskellen, dvs. adskillelsen af mistede/tabte og efterladte garn. I den danske kontekst og debat tales der udelukkende om mistede og tabte redskaber, der er kun en enkelt henvisning til de efterladte redskaber. Det er som nævnt tankevækkende fordi efterladte spøgelsesgarn ser ud til at være et betydeligt større problem end mistede og tabte garn.

Det er klart, at den fiskeripolitik, der skal etableres for at komme efterladte garn til livs må være en anden, end den der skal komme mistede og tabte spøgelsesgarn til livs. Når det handler om efterladte garn, skal de ansvarlige myndigheder på banen for at gøre det krystalklart for fiskerne, at den adfærd skal stoppes. Her behøver man ingen videnskabelige projekter eller undersøgelser.

Hvis fiskerne efterlader deres garn i havet, fordi de har mistet deres værdi som fiskeredskaber, skal myndighederne stoppe det og dét kan kun gå for langsomt. Ligesom de vil stoppe folk i at smide deres affald i naturen, der kan kun være tale om en nul-tolerance.

Efterladte garn er desværre blevet tolereret i alt for mange år. For som Levende Hav nu har dokumenteret, har efterladte garn åbenbart været udbredt i taskekrabber- og sorte hummer fiskeriet i de kystnære farvande og lavvandede fjorde. Når det har været så udbredt, antager vi også, at myndighederne, dvs. fiskerikontrollen, må have vidst det, men valgt ikke at få grebet ind.

Fiskerikontrollen kontrollerer fiskeriet, ved at være aktivt lyttende i fiskeriet, være på havnen og ude på fiskepladserne. Antager vi nu, at Fiskerikontrollen ikke vidste og kendte noget til de efterladte garn, ja, så kan vi kun konkludere, at Kontrollen ikke passer deres arbejde. Antager vi, at Fiskerikontrollen godt kendte til problemet, men på grund af manglende ressourcer eller lignende ikke gjorde noget ved det, ja, så er Fiskerikontrollen alt andet end undskyldt, så er Fiskerikontrollen tværtimod en del af problemet, og det kunne være tilfældet, når man lytter til fiskerne rundt omkring, som beretter, at de igen og igen har anmeldt spøgelsesgarn, og de fiskere, der står bag, til fiskerikontrollen uden noget sker.

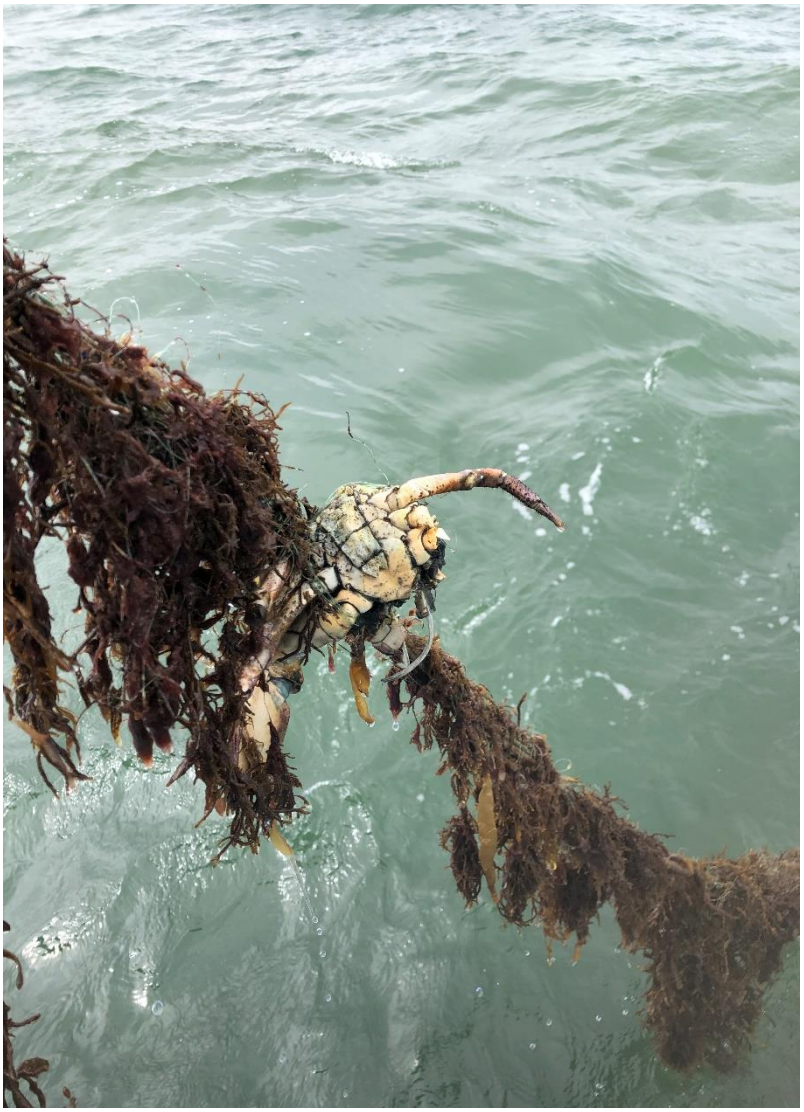

Fiskerikontrollen bør vide det, for fortællingen om de efterladte garn, hvor de kommer fra og hvordan, er lige så enkel, som den er logisk: Fiskerne bruger udtjente garn, fra specielt fiskeriet efter pighvar og stenbider i Nordsøen, til at fange krabber og hummer. De garn kan bruges, fordi fiskeriet efter hummer og krabber ikke be-

høver så meget inder garn, og garnene kan også ligge næsten fladt ned på bunden og stadig fiske krabber og hummer. Og når de garn så er helt udtjente, bliver de efterladt.

Det skal selvfølgelig stoppes, fiskerne skal tage deres garn med i land, så enkelt er det, også selv om garnene bliver fyldt med skidt og møg er det ingen undskyldning, de garn skal også i land også om det kræver flere sejladser og evt. støtte fra andre fiskere. Der er ingen holdbare undskyldninger for efterladte garn.

Der er på det foreliggende ikke fundet nogen gode undskyldninger for at tabe og miste garn i Limfjorden, de kunne for langt de fleste garns vedkommende, være fundet igen, med en lidt større indsats fra ejerens side.

Kutter Anton

Kutter Anton er en dansk bygget fiskekutter, bygget af eg og bøg med glat stævn og krydserhæk, i 1948. Kutteren er ca. 15 meter og på 20 tons og med en 190 HK Gardner diesel. Den er udstyret med alt nødvendigt navigationsudstyr og hydraulisk udstyr, som kran og garnhaler. Kutteren blev taget ud af fiskeriet i 2000 og ombygget til Levende Havs projektfartøj, hvor der er lagt mere vægt på komfort salon og køjepladser.

Før ombygningen i 2000 var der også en stor last midtskibs. Den er blevet ombygget til salon, og dertil har det været nødvendigt med ½ meter ruf på dækket for at få ståhøjde i salon og kabyssen.

Det betyder også at dæksarealet på kutter Anton er reduceret, hvilket også fik betydning for, hvor meget garn vi kunne have ombord.

Ellers har kutter Anton relativt gode forhold ombord til besætning og frivillige, men fartøjet er efter ombygningen ikke længere egnet, dvs. indrettet, til at hive store mængder af redskaber, her; spøgelsesgarn. Det er der mange andre aktive fartøjer i dansk fiskeri som er bedre til, ex. muslingeskrabere som har alt udstyr og et stort helt åbent lastrum med plads til mange tons garn. Dertil kan lægges, at skipper og besætning på de muslingskrabere også kender Limfjordens mange

vige og kroge. Yderligere et væsentligt forhold er dybdegangen. Kutter Anton kan ikke komme sikkert inden for 3 meter, og der står mange efterladte garn på det lave vand.

Til dette forsøgsprojekt kunne kutter Anton dog bruges, og med støtte fra Åge V. Jensen Fonden fik vi renoveret hydraulikken og opsat ny halemaskine, ligesom kutter Anton også fik renoveret GPS og andet elektronik.

Besætningen

Afsnittet beskriver de skiftende besætningsmedlemmer, skipper, baggrunde og erfaringer.

Kutter Anton har en fast skipper og et par afløsende skippere. Skipper på dette projekt var Kurt Svennevig Christensen sammen med skipper Villy Nielsen. Kurt har været erhvervsfisker fra 1974 – 1990 med egne fartøjer. Siden 1990 har han arbejdet med fiskeri og også været på fiskeri og sejlads med garnfiskeri. Han har en del personlige erfaringer med spøgelsesgarn som nævnt tidligere bl.a. fra Østersøen, i 1985 og 1987, hvor han mistede mange garn pga. isvinter.

Han har også, som nævnt, mistet og fundet garn flere steder i Nordsøen, garn som var blevet slæbt væk af udenlandske bomtrawlere. Dertil kan lægges undersøgelser, rapporter og artikler, Kurt har skrevet om spøgelsesgarn og han har også været på Nordsøen med dykker og ejer af firmaet J.D Contractors i Holstebro, for at undersøge spøgelsesgarn på vrag i Nordsøen.

Skipper på projektet har således et godt kendskab til fiskeriet med garn og spøgelsesgarn, ligesom han har også fulgt udviklingen i EU og internationalt omkring spøgelsesgarn.

Villy Nielsen har været hummerfisker fra 1960-2012 i Kattegat. Villy har et indgående kendskab til fiskeri og til situationen på havbunden, og han har ofte måttet bruge tid og kræfter på at få renset sine trawl og skovle for gamle garn. Villy er kutter Antons faste skipper. Begge skippere arbejder frivilligt, dvs. ulønnet uden honorar af nogen art.

Besætningen denne sommer, på dette projekt, var 30 af Levende Havs medlemmer, som brugte noget af deres sommerferie på projektet. Et par stykker af dem havde lidt erfaring fra fiskeri og sejlads, men langt de fleste var folk uden erfaring med sejlads, garn, fiskeri og selvfølgelig spøgelsesgarn.

Og netop det faktum at de ikke kendte og kunne forstille sig dette kaos af garn, tusinder af døde og levende krabber og hummer, tang og sten, skidt og møg og mudder og atter mudder, tilførte projektet en ekstra dimension af chok, overraskelse, forargelse og eftertænksomhed.

Den uerfarne besætning gav også projektet en del udfordringer, målt på selve arbejdet med spøgelsesgarn. Det er et hårdt arbejde, og når man er uden erfaringer, kan opgaven synes uoverskuelig for mange. Derfor blev togterne holdt på max. 6 timer, og vi var ikke på fjorden, når det blæste en frisk til hård vind. Det er også et tungt arbejde og pga. dækkets relativt ringe indretning, skulle der bruges forholdsvis mange kræfter på at få flyttet de tunge sække. Havde projektet haft en

professionel besætning og bedre forhold til at hive og stuve garnene ville vi have kunnet hale 3-4 gange så meget som vi gjorde på de 14 dage.

Eftersøgningsområdet

Afsnittet beskriver området der blev eftersøgt, afgrænsningen, bundforhold, strømforhold, andre redskaber i område, hvorfor dette område? etc.

Lemvig og havnen ligger inde i bunden af vigen, og det tager ca. ½ time at sejle ud af vigen. Eftersøgningsområdet er området som er afgrænset af den blå streg, og prikkerne er de koordinater, hvor der er hevet redskaber. De mere nøjagtige koordinater kan ses i bilag nr. 1.

Området er afgrænset mod øst ca. 3 sømil øst for vigen fra Lille Rønne og ca. 1 sømil ud i bredningen fra kysten. Som det ses på kortet, undersøgte vi også området hele vejen rundt om den grund, der hedder Store Rønne.

Nissum Bredning har en max dybde på 7 meter. Vanddybden i eftersøgningsområdet var fra 3-6 meter med hård bund, stengrunde og større områder med mudderbund. Hummer og krabber foretrækker den hårde bund og stenrev, hvor hummerne ofte sidder inde i huler, hvor de er bakket ind.

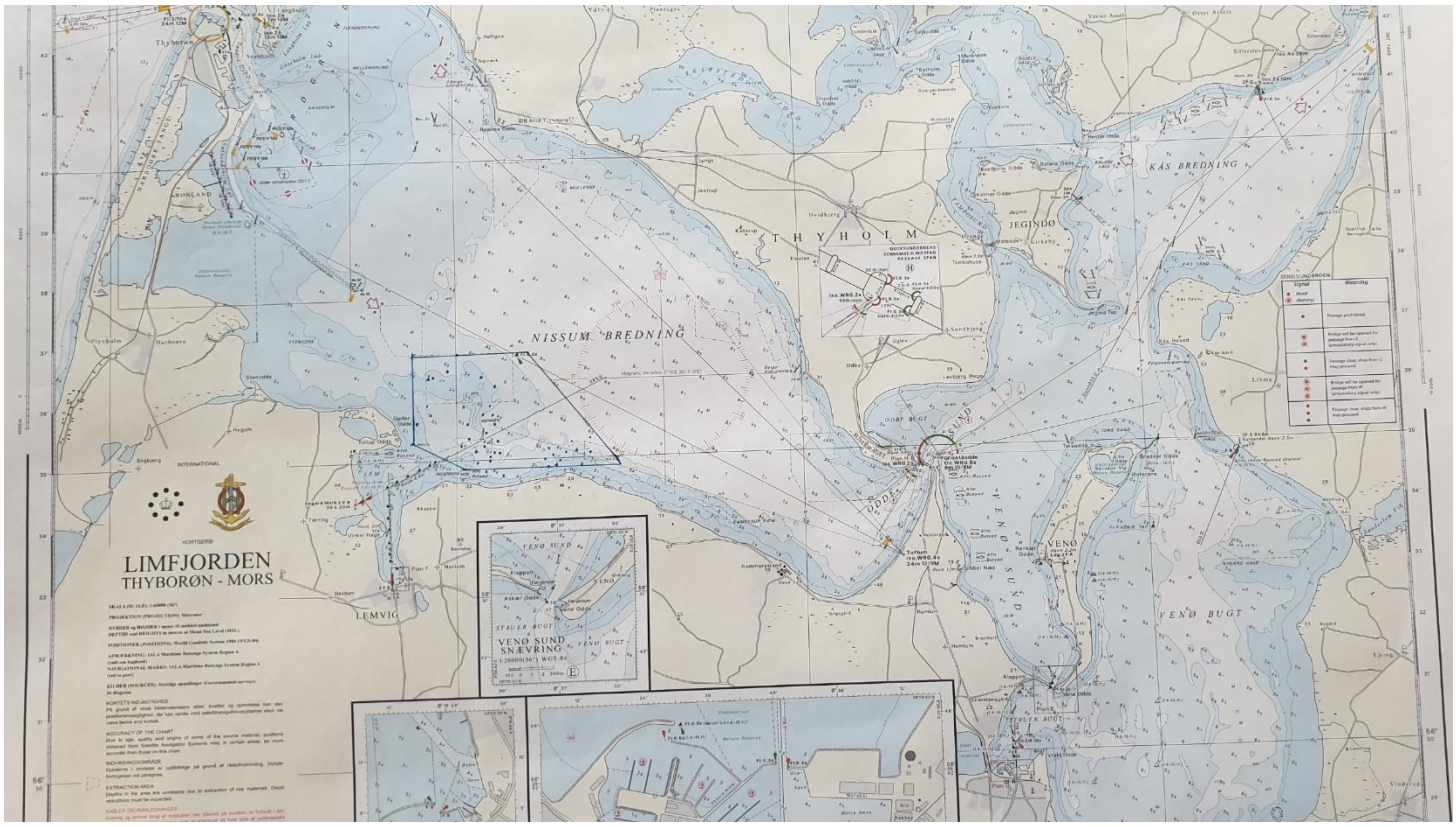

Muligvis fordi sorte hummer ikke har naturlige fjender i Limfjorden, er hummerne i Limfjorden mere mobile end de er i de farvande hvor der stadig er store fisk som også har hummer og krabber på menuen. Dette gælder i helt særlig grad, når hummer og krabber skifter skjold og det gør de mindst en gang om året. Vi har en teori om, at de skifter flere gange i Limfjorden, fordi der er en usædvanlig stor tilvækst, hvilket kun kan forklares med, at de ikke har naturlige fjender i Limfjorden.

Inde ved kysten på det laveste vand, var der rigtig meget tang, som sidder på sten og der var garnene også fyldt med tang. Længere ude og omkring Store Rønner var der kun lidt tang, og det var tydeligt at i områder med meget tang, var der også færre krabber og hummer i garnene. Det kan forklares med, at der helt enkelt ikke var plads til hummer og krabber for al den tang i spøgelsesgarn tættere på land.

Juli og august er de to fredningsmåneder for hummer i Limfjorden (uden for Limfjorden har hummer ingen fredningsperioder), men i de to måneder må fiskerne godt fange taskekrabber. Det er de samme redskaber, der bruges til hummer og krabber, så når de fanger hummer i juli og august, skal de genudsættes.

Dette projekt fik bekræftet, hvad vi havde hørt fra flere sider, nemlig at de mange hummer der blev fanget i de to måneder, blev så skadet af redskaber, indhalingen og udpilningen af garnene, at de ikke kunne genudsættes i live. De kunne helt enkelt ikke tages helskallet ud af garnene. Derfor: Så længe det er lovligt at fiske taskekrabber, har hummerfredningen ikke den store betydning for hummerbestanden i Limfjorden. Det er en anden diskussion, men det er også en vigtig diskussion i spørgsmålet om, hvordan vi sikrer en mere bæredygtig hummer bestand i Limfjorden.

Projektet bekræftede også det, mange klager over, nemlig at fjorden aldrig får fred for redskaber, også selv om der er fredninger. Der stod grejer overalt og gjorde det vanskeligt at eftersøge og finde de efterladte spøgelsesgarn, fordi vi hele tiden skulle hive dræget, fordi vi kom for tæt på en række, der stod med bøjer. De stod overalt og man kunne tydeligt se på bøjerne, at de stod i fjorde det meste af året, fordi flyderne var brune af alger.

I et mere organiseret oprydningsprojekt, ville det blive nødvendigt at få alle redskaber fjernet fra et område i den periode der skal ryddes for efterladte redskaber.

Metoden

Afsnittet beskriver hvordan udstyret blev eftersøgt, fundet, halet, pakket og bortskaffet.

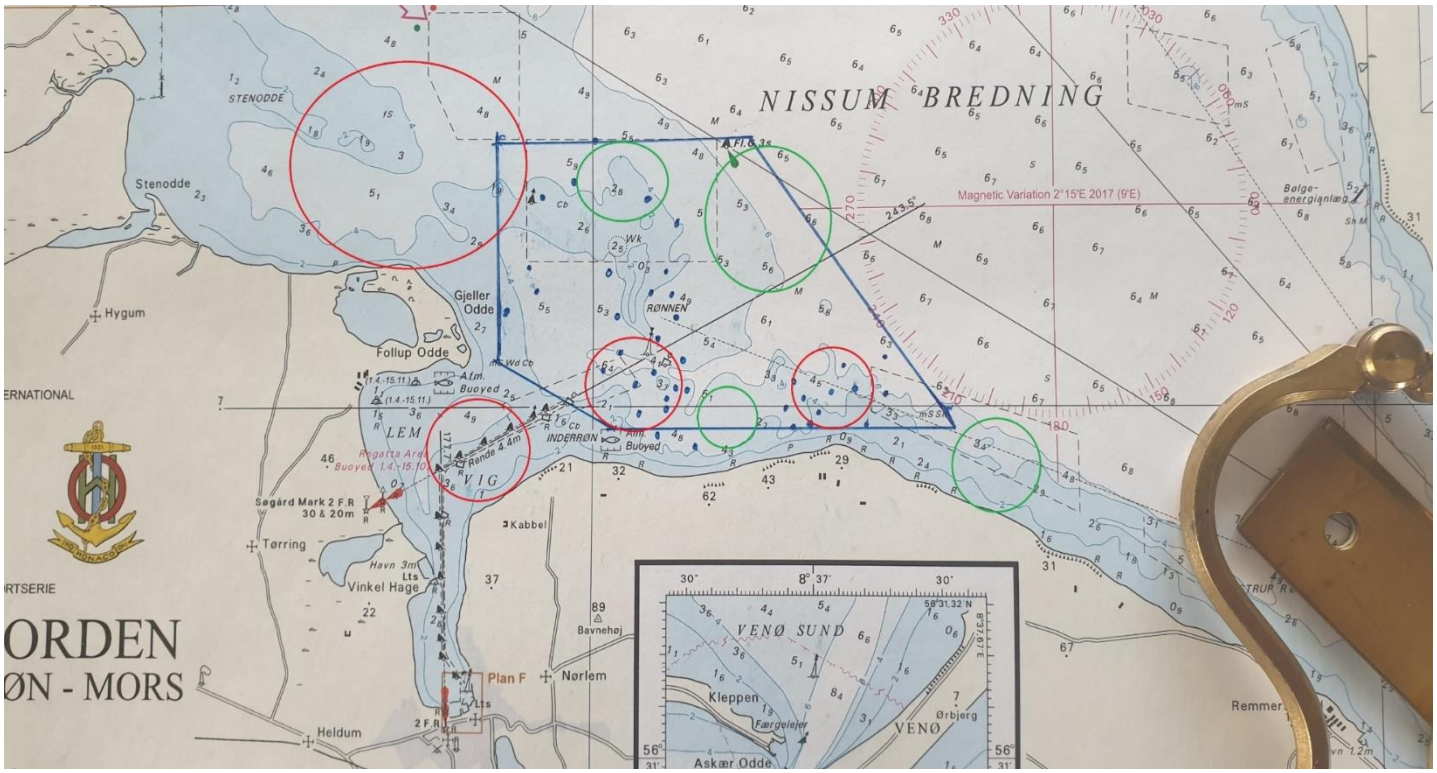

Det blev besluttet, at projektet skulle koncentreres omkring vigen ind til Lemvig. Der vidste vi, at der i flere år var foregået et ret så aktivt fiskeri efter hummer og krabber.

Planen var også at kunne holde undersøgelsen på et område, hvor vi kunne isolere fiskeriet til at foregå fra en havn, Lemvig. Det ønskede vi af hensyn til den kommunikation vi skulle foretage løbende i projektet.

Området var afgrænset med 5 km x 1 km øst for vigen med nogle få afstikkere til området vest og nord for vigen (se kort)

Vi brugte det dræg som garnfiskerne bruger, når de mister og skal eftersøge mistede garn. Det er et redskab på 10-15 kg med kæde som trækkes hen over havbunden, og når det griber fast, så hiver man.

Hvis der står garn ud til begge sider, så sættes der en bøje på den ene side, hvorefter garnet skæres, og man starter med at hive på den anden ende. Det er en helt alm. procedure, som garnfiskeriet bruger, når de eftersøger mistede redskaber. På det grunde vand er det en relativt nem metode, det er straks vanskeligere på dybt vand med meget strøm.

Her på det lavvandede Nissum Bredning, kunne vi stille og roligt hive ind, og fordi vi altid var ude i godt vejr, og da kunne vi, selv med en uerfaren besætning, få hevet en række ind, sat de nødvendige bøjer og komme i gange med at hive.

Et dræg er en ret så effektiv måde til at eftersøge og finde garn på lavt vand. Det er ret sikkert, at man får hold i alle de garn dræget hives henover, også selv om garnene er lagt helt ned af mudder, krabber, tang og sten. Vi havde ex. også dykkere med på flere ture, men de kunne ikke lokalisere de gamle garn, spøgelsesgarn, fordi de var under mudder. De så garn, men det var altid garn, der stod ved bøjer dvs. garn som fiskede.

Alle disse bøjer og garn, som fiskede, blev en stor udfordring for vores eftersøgninger, fordi vi hele tiden skulle være på vagt og opmærksomme på de garn, vi ikke skulle have fat i. Det ville også have været nemmere hvis alle fiskere rettede sig efter retningslinjerne for, hvordan man sætter sin afmærkning, bøjer. Der skal man sætte sin dobbeltbøje på en række garn i rækkens NNV-ende og enkeltbøjen i SSV. Den regel er det de færreste, der efterlever. Det betød så også, at vores eftersøgning aldrig kunne blive 100 %, fordi der var meget bund vi ikke kunne komme over pga. af de garn, der stod der.

Derfor er det også vigtigt, når man studerer kortet at tage til efterretning, at alt inden for de 3 meter vand, ca. 2-300 meter fra kysten er sporadisk eftersøgt, og det samme er det største område fra vigen og øst på hvor der stod mange aktive garn. I dette område formoder vi derfor, at der stadig står rigtig mange spøgelsesgarn. Omkring Store Rønner blev det tydeligt, at ud mod midten af bredningen, ud i det dybeste, blev der færre og færre garn. I området NV for Store Rønner og op mod Thyborøn og ind mod Gjellerodde og V for Gjellerodde formoder vi, at der står mange efterladte garn.

Ser vi på resten af Nissum Bredning, dvs. alle de områder vi ikke har afsøgt, ser de sådan ud:

- V og NV for Store Rønner op mod Thyborøn/Cheminova; sandsynligvis mange garn.
- I midten af undersøgelsesområdet og hele kyststrækningen i undersøgelsesområdet: Sandsynligvis mange efterladte garn.
- Fra undersøgelsesområdets østlige grænse 56.33.200/8.23.500 og mod øst til Kamstrup Røn: Vi har ikke undersøgt området, og der står kun spredte bøjer, men bundforholdene fra land og ud til godt en sømil fra land synes velegnet til krabbe- og hummerfiskeri.
- Oddesund både den sydlige og den nordlige kyststrækning: der står bøjer, så det er et område, som skal undersøges.
- Hele den nordlige kyststrækning fra Oddesund (ved indvindingsområdet) og vest til nord ud mod Agger ca. 10 sømil og ca. 1 sømil ud fra kysten: Det er et stort område i Nissum Bredning, som bruges af nordenfjords fiskere fra Agger, Hanstholm – også flere erhvervsfiskere i fiskeriet efter hummer og krabber. Det er ikke undersøgt, og vi fortælles, at netop det område er særlig udsat for efterladte garn.

Ser vi længere mod øst fra Oddesundbroen og områderne Venø Sund, Venø Bugt, Kås Bredning, Visby Bredning, Dragstrup Vig, Thisted Bredning, Salling Sunds, Livø Bredning, Løgstør Bredning, Lovns Bredning, Skive Fjord og dertil hørende sunde og vige, kan følgende anføres: Der er ikke så mange taskekrabber i de områder, som der er i Nissum Bredningen, hvor krabberne tydeligvis har taget over og nu også begrænser hummerbestanden, men meldinger fra fiskerne øst for Oddesundbroen er klar; der bliver flere og flere taskekrabber og de breder sig mod øst.

Meldingerne fra hummerfiskeriet øst for Oddesundbroen er også klar målt på mængden af hummer: der er betydeligt flere hummere i de områder. Det modsatte var tilfældet for 5 år siden, hvor det var Nissum Bredning, der kunne vise de bedste resultater, målt på landinger af sorte hummer.

Fangsten

Afsnittet beskriver hvor meget udstyr der blev fisket op; typer af udstyr; mængder af fisk og skaldyr døde og levende;

Det er nævnt, og det skal understreges at langt hovedparten (mere end 80%) af de garn, der blevet hevet i Nissum Bredning denne sommer var efterladte, dvs. garn som ikke er mistet, tabt, eller på anden måde, udgjort et økonomisk tab for

ejeren. De garn blev efterladte i bredningen, fordi værdien af dem ikke længere kunne stå mål med de krabber og hummer, de kunne fange. Garnene havde mistet deres værdi, og normalt ville sådanne garn være taget med i land hvorefter over- og underlinen ville blive skåret fra inder garnet (buset) og derefter monteret på nye buus.

Ejeren har vurderet, at arbejdet med at få halet garnene og derefter få dem renset og gjort klar til afskæring enten ikke stod mål med købet af nye over- og underliner, eller også var det kalkuleret, at de gamle og af fiskede garn fra fiskeriet i Nordsøen kun skulle fiske hummer og krabber så længe som muligt – og derefter ville de være afskrevet.

Ovenstående er vigtig for forståelsen af problemet og for planerne for, hvordan vi kommer dette problem til livs.

Der er opfisket i nærheden af 300 garn. Garnene kan ikke tælles præcist, da de ofte kom op i store klumper, men der var uden tvivl tættere på 300 end på 200. Der blev også bjærget andre redskaber bl.a. tejner, ruser, snurrevodstov og trawlgrejer.

Vi landede i alt 63 big-bag sække, og det andet grej og en del garn blev landet uden sække.

Alt blev stuvet i en container, som Lemvig Havn stillede til rådighed, og det var også havnen, som tog ansvaret for at få bortskaffet udstyret. Lemvig Havn og havnechefen var virkelig en stor hjælp i projektet, hvor han også stillede op med havnens fartøj "Vigen" for at hjælpe os med at få losset i havnen. Her var kranen på Vigen en stor hjælp. Ofte overfyldte vi sækkene, så vores egen kran på Anton ikke kunne løfte dem (og Anton kranen kan løfte op til 300 kg). Man kan dog ikke udregne antallet af garn ved at dividere med kg, ex. 400 kg skulle blive til 20 garn da et garn vejer omkring 20 kg (6 kg bly, 2 kg inder garn, 2 kg liner og 10 kg sten og tang). Specielt de garn, der blev hevet inde under land, var overfyldte med tang, sten og da det hele er vådt, er det også meget tungt.

Der blev ikke talt krabber, der var alt for mange både døde og levende. Vi talte levende halvt levende hummer og der var 7. Vi så mange dele af hummer, men vi har ikke tal på antallet, men det har været 10-20 stk. Antallet af krabber varierede meget fra de garn, der stod tættest på land og var fyldte med tang, til de garn, der stod længere ude, og hvor der stadig var en del synlig indergarn. I de garn som havde synlige indergarn, sad der flere døde og levende krabber pr. meter, mens

der kun sad ca. én levende el. død krabbe pr. meter i de garn som var fyldte med tang og sten.

Vi så kun krabber og hummer i alle de garn; vi så ingen fisk, ingen fugle og ingen sæler (også selvom der er rigtig mange fugle og sæler i Nissum Bredning). Der var kun krabber og hummer og så ellers rejer, tangål og de andre småfisk og skaldyr som følger med tang.

Vi har indsamlet mange garn og vi har undersøgt meget og vi kan godt på det foreliggende konkludere at spøgelsesgarn i Limfjorden ikke fanger fisk, fugle eller havpattedyr.

Koordinater

Afsnittet beskriver og viser de enkelte koordinater.

De skal dog tages med det forbehold, at de enkelte koordinater ikke viser start og slut på en længde garn. De viser, hvor vi med dræget første gang fik hold i rækken af garn. Her skar vi, og derfra halede vi i den ene retning, mens vi havde sat en bøje på den ende. Under indhalingen skete det ofte, at vi fik en anden række garn med op, nogle gange flere rækker garn. Når det var værst, kunne vi have sat 4-6 bøjer på rækker, vi havde haft med oppe under indhalingen. Så derfor skal man tage de enkelte koordinater med forbehold. Det samme mht. stednavne og opgivelser af typer af redskaber og krabber.

Logbog over tabte fiskeredskaber Nissum Bredning 2020

dato	Sted	Position	Type	Antal	Levende	Døde	Kommentar
16.7	Store Rønne	35.802-20.594	Garn pighvar	ukendt	en del	mange krabber	3 sække man kan ikke tælle garn da de altid er drevet meget sammen og ofte komme op i flere ende
16.7	Store Rønne	35.828-20.349	Garn rødspætte	ukendt	tang	en del	6 sække mætte skære, set sort bøje stikke lige over overfladen
17.7	Øst for Lille Røn	34.962-23.539	Alm. garn	ukendt	en del	mange krabber	3 sække hummerskaller
17.7	Øst for Lille Røn	35.356-23.570	Alm. garn	ukendt	en del	mange krabber	et anker meget rusten og en bøje med rødt flag der var sunget, igen hummer
17.7	Øst for Lille Røn	34.801-23.569	tejner	5 et anker	mange krabber	mange krabber	2 stk hummer, mange hummerskaller, anker viser at de har stået siden sidste efterår
17.7	Øst for Lille Røn	35.005-23.604	Alm. garn	ukendt	mange krabber	mange krabber	hevet i alt 10 sække denne dag hummerskaller og levende
18.7	Øst for Lille Røn	34.230-23.411	Alm. garn	ukendt	en del	en del	Ude med TV2 hevet 3 sække med garn med meget tang og en del krabber
19.7	Øst for Lille Røn	34.850-22.704	Alm. garn	ukendt	en del	en del	Sat rød bøje
19.7	Øst for Lille Røn	34.736-22.781	Alm. garn	ukendt			Sat rød bøje
19.7	Øst for Lille Røn	35.156-23.214	Alm. garn	ukendt	mange krabber	mange krabber	Sat rød bøje, hevet 2 sække
19.7	Øst for Lille Røn	35.153-23.271	Alm. garn	ukendt	tang		Sat rød bøje
19.7	Øst for Lille Røn	35.199-23.210	Alm. garn	ukendt	meget tang		Sat rød bøje
19.7	Øst for Lille Røn	35.072-22.421	Alm. garn	ukendt	mange krabber	mange krabber	Hevet i alt 7 sække denne dag
20.7	Lille Røn	35.001-20.880	Alm. garn	ukendt	krabber	krabber	2 af de store sække, meget gamle garn der var drevet sammen med tovværk og meget andet
23.7	Øst for Lille Røn	35.140-22.314	Alm. garn	ukendt	lidt	lidt	2 sække mange træer og stammer
23.7	Øst for Lille Røn	35.260-22.780	Alm. garn	ukendt	flere	mange krabber	2 sække, svære garn, måske torsk meget gamle
23.7	Lille Røn	35.110-20.670	Alm. garn	ukendt	mange krabber	mange krabber	1¼ sæk meget gamle og meget skidt
25.7	Øst for Lille Røn	35.250-23.310	Alm. garn	ukendt	meget tang		2 sække
26.7	Lille Røn	35.115-20.200	Alm. garn	ukendt	meget tang		2 sække
26.7	Store Rønne	35.642-20.700	Pighvar	15 stk	krabber	mange krabber	1 hummer svære garn der står på tværs af store røn skaller
26.7	Store Rønne	35.570-20.618	Pighvar	10 stk	krabber	mange krabber	svære garn hvor vi knækker og mister ende
27.7	Store Rønne	35.638-20.444	Pighvar	10 stk	krabber	mange krabber	DR radio morgen og TV avisen eftermiddag
27.7	Lille Røn	34.850-20.300	Alm. garn	ukendt	meget tang		DR radio morgen og TV avisen eftermiddag
31.7	Lille Røn	34.672-20.010	Alm. garn	ukendt	meget tang		4 sække
31.7	Store Rønne	35.894-20.979	Pighvar	ukendt	mange krabber	mange krabber	3 sække en hummer levende og to døde
31.7	Store Rønne	35.984-21.003	Pighvar	ukendt	mange krabber	mange krabber	4 sække store bundter
03.8	Store Rønne	36.076-19.695	Pighvar	ukendt	mange krabber	mange krabber	2 sække
03.8	Store Rønne	36.481-20.162	Pighvar	ukendt	tang	tang	1 sæk
03.8	Store Rønne	36.580-20.281	Pighvar	ukendt	krabber	krabber	2 sække
03.8	Store Rønne	36.354-20.051	Pighvar	ukendt	krabber	krabber	4 sække
06.8	Store Rønne	36.681-21.141	Pighvar	ukendt	tang	tang	2 sække stod inde midt mellem mange bøjer nye garn
06.8	Store Rønne	35.826-20.953	Pighvar	ukendt	krabber	krabber	4 sække stod inde mellem mange bøjer og nye garn
06.8	Lille Røn	35.645-21.169	Pighvar	ukendt	tang	tang	3 sække levende hummer
07.8	Lille Røn	35.278-21.111	Pighvar	ukendt	tang	tang krabber	4 sække alle garn i begge rækker var i kontakt med indsejlingsbøjer og der står mange garn tilbage hummerskaller død hummer
07.8	Lille Røn	35.309-20.889	Alm. garn	ukendt	tang	tang	2 sække plus wire og snurretov
07.8	Lille Røn	35.429-21.167	Alm. garn	ukendt	tang	tang	1 sæk skåret i alt 6 rækker, hang i bøjen og vi skulle stoppe hummer

Opsamling, konklusion og way forward

Med denne rapport har vi, efter bedste evne, forsøgt at tegne et retvisende billede af situationen omkring efterladte spøgelsesgarn i Nissum Bredning i Limfjorden. Vi har fået dokumenteret et problem, som der ikke har været talt meget om, nemlig de efterladte fiskeredskaber. Dette triste forhold i fiskeriet, at fiskeren (ejeren) opgiver at bjærge sine redskaber, fordi han skønner at værdien af de redskaber ikke længere står mål med indsatsen for at få dem bjærget.

Det er selvfølgelig uforsvarligt, men sker helt åbenbart og i et betydeligt omfang i fiskeriet efter krabber og sorte hummer, fordi dette fiskeri ikke kræver, at garn står særlig højt i vandet for fortsat at kunne fange noget. Men det får også ende og efter nogen tid, måske en måned eller mere, som aktive redskaber, der er blevet røgtet en gang om ugen, er det slut. Så er der ikke længere så mange krabber og sorte hummer i garnene, at det kan betale sig at bruge mere tid på dem og så fiskeren efterlade de redskaber og sætter nogle nye.

Dette er vores fokus og det skal fastholdes således at vi ikke kommer til at blande de efterladte garn med tabte og mistede redskaber da indsatsen og strategien, herunder den politiske, for at komme de to typer af spøgelsesgarn til livs bør være tilpasset de to forskellige typer.

For projektet lader ingen i tvivl om, at vi både kan og skal de efterladte spøgelsesgarn til livs, den praksis skal bringes til ophør og det burde heller ikke være så svært.

Her er der først og fremmest brug for en politisk indsats, hvor de ansvarlige for fiskeri- og miljøforvaltningen gør fiskerne det krystalklart at den praksis skal ophøre, og sker det ikke, vil der skulle indføres restriktioner ex. et forbud mod at bruge hildingsgarn i fiskeriet efter sorte hummer og taskekrabber. Det vil ikke være så svært at håndhæve, for i store dele af Limfjorden kan man kun fange krabber og hummer. I de områder hvor der er stadig er lidt fisk, skal man røgte sine garn hver dag, ellers er fisken intet værd, redskaber der kan fange fisk bliver ikke efterladt da røgtes hver dag. De efterladte garn er kendetegnet ved at være redskaber som står i ugevis fordi krabber og hummer kan holde sig i live i ugevis og på et tidspunkt er de så fyldte af skidt og møg at de bliver efterladt.

Mht. at få ryddet op, dvs. få fjernet de mange efterladte garn fra fjorde og kystnære områder, har projektet i Nissum Bredning, også demonstreret hvor enkelt det er. Professionelle fiskere og fiskefartøjer kan sagtens stå for den opgave, det er dokumenteret.

Mht. forvaltningen af sorte hummer i Limfjorden, hvor de er fredet i juli og august og hvor rogn hummer altid er fredet, er det nu vigtigt, at der udarbejdes nye regler for dette fiskeri. I dag er fjorden fyldt med redskaber i de to måneder fordi det er lovligt at fiske taskekrabber og fordi fiskerne siger, at de er nødt til at sætte deres redskaber, i starten af august, for at få de gode pladser.

Begge disse praksisser bør bringes til ophør. Vi har også dokumenteret at sorte hummer, der fanges som bifangst i de to måneder, og som skal genudsættes, for størstepartens vedkommende, bliver skadet af at blive fanget og halet.

Da vi samtidig også er blevet klar over, at der er en livlig handel med sorte hummer, også i de to måneder, må der laves nye regler, der forhindrer fiskerne i at have redskaber til fangst af hummer og krabber i fjorden i de to måneder.

Redskaberne bør derfor tages op inden 1. juli og ikke sættes før slutningen af august. Med denne nye praksis vil også lette arbejdet med at få ryddet op og fjernet alle de efterladte redskaber, fordi man så kan gå mere systematisk til værks.

Afslutning

Projektet fik meget opmærksomhed lokalt og i løbet af sommeren fik vi talt med mange fiskere, både erhvervs- og fritidsfiskere. Vi udsendte pressemeddelelser og i forbindelse med vores udstillinger og aktiviteter på kajen ved siden af kutter Anton, holdt vi vores besøgende opdateret med plancher og fortællinger. Denne sommer skønner vi at 15-20.000 mennesker besøgte hos på havnen i Lemvig.

Over flere gange havde vi medier på havet og projektet blev godt formidlet i TV, radio og aviser. Det var med i begge landsdækkende TV-aviser, radioer og en god dækning gennem TV2 Godmorgen Danmark og det blev dækket godt i de lokale aviser.

Rapporten er sendt til relevante myndigheder i Danmark og EU og i Levende Hav stiller vi os til rådighed for de spørgsmål projektet måtte rejse.

Ferring Strand oktober 2020

Kurt Svennevig Christensen

Formand for Levende Hav og ansvarlig for denne rapport.

Alle fotos er Levende Havs ejendom.

Landsforeningen Levende Hav
Juelsgårdvej 27, Ferring Strand
DK-7620 Lemvig

Web: www.levendehav.dk
Facebook: www.facebook.com/levendehav.dk
Mail: llh@levende-hav.dk
Telefon +4553347107
Mobil pay: 77209
Konto: 8401 1010315
CVR: 19388697